

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ Циклова комісія зі спеціальності Психологія

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Галузь знань	05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 – Психологія
Назва освітньої програми	Психологія
Рівень вищої освіти	фаховий передвищий рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Голова циклової комісії, канд. психологічних наук, доцент Бедан Вікторія Борисівна	+30634037208	mgu_psychology@ukr.net

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Навчальна дисципліна «Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти» присвячена вивченню змісту та основних стратегій професійної діяльності психолога в системі інклюзивної освіти. Навчальна дисципліна «Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти» базується на матеріалах сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень з інклюзивного навчання, пропонується для вдосконалення професійної майстерності студентів психологічних спеціальностей, які навчаються у закладах вищої освіти та закладах післядипломної освіти.

Метою курсу «Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти» є формування у студентів цілісного уявлення про напрямки роботи в адаптаційний період входження дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище

Завдання курсу: ознайомлення здобувачів фахової передвищої освіти з напрямками роботи в адаптаційний період входження дітей з особливими освітніми потребами в освітнє середовище та зі специфікою побудови індивідуальної програми супроводу дитини та розробкою індивідуального плану корекційно-розвиваючої роботи з урахуванням виявлених особливостей дитини.

Завдання курсу «**Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти**»:

- сформувати професійний світогляд і наукові уявлення про сутність інклюзивної освіти на основі аналізу провідних концептуально-методологічних підходів до визначення поняття «інклюзивна освіта»;
- сформувати уявлення про загальні тенденції розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні;
- виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами;
- забезпечити досконале володіння стратегіями взаємодії з батьками дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- виробити усвідомлення необхідності зростання професійної майстерності.

Передумови для вивчення дисципліни. Матеріал, що викладається у навчальній дисципліні «**Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти**» є складовою частиною дисциплін психологічного циклу вибіркового блоку та передбачає підвищення професійної компетентності практичних психологів та сприяє ефективній самореалізації їх, як фахівців.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «**Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти**» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає застосування теорій та методів психологічної науки, проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до врахування суспільно-історичних процесів і закономірностей при здійсненні діяльності.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області основ біології та психофізіології.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, демонструвати повагу різноманітності та мультикультурності, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК4. Здатність надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК5. Здатність організовувати та здійснювати психологічно ефективну консультативну діяльність з різними категоріями клієнтів.

СК6. Здатність надавати консультативно-корекційну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні реабілітаційні та адаптаційні заходи.

Навчальна дисципліна «**Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти**» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН6. Розрізняти вплив біологічних і соціальних факторів на особистість, проводити психологічні дослідження індивідуальних і групових відмінностей серед людей.

ПРН7. Емпатійно взаємодіяти та вступати у комунікацію, логічно формулювати думку, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПРН14. Надавати психологічну допомогу громадянам, які перебувають у кризових ситуаціях, а також проводити відповідні психокорекційні, реабілітаційні та адаптаційні заходи

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

знати:

- основний зміст, структуру, напрями, специфіку діяльності практичного психолога з організації та впровадження інклюзивного навчання;
- науково обґрунтовані методи і сучасні технології в організації власної професійної діяльності;
- особливості взаємодії практичного психолога зі спеціалістами інших служб в системі інклюзивного навчання;
- норми професійної етики практичного психолога;

вміти:

- використовувати теоретичні знання і практичні уміння, отримані під час вивчення різних навчальних дисциплін психолого-педагогічного спрямування, при організації психолого-педагогічного супроводу всіх учасників освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання;
- ефективні стратегії взаємодії з різнопрофільними фахівцями та батьками дітей з особливими потребами;
- складати програму діяльності спеціалістів психологічної служби закладів освіти з проектування інклюзивного освітнього середовища для дітей з порушеннями психофізичного розвитку;
- працювати з нормативно-правовими джерелами і оформлювати документацію, що регламентує діяльність практичного психолога в системі інклюзивної освіти;

володіти:

- навичками відбору змісту, форм і методів діяльності практичного психолога в організації психологічної служби в системі інклюзивної освіти;
- навичками створення сприятливих умов для взаємодії дітей з особливими потребами з соціально-психологічним середовищем з метою попередження виникнення або усунення вже існуючих дестабілізуючих факторів та формування стійкості до ситуацій дезадаптації;
- навичками побудови системи психологічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах закладів дошкільної та загальної середньої освіти.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	26	28	66	3	5	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
лекц.		практ	сам. роб.	
Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи	10	2	4	4
Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства	12	4	4	4
Тема 3. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі	18	4	4	10
Тема 4. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі	20	4	4	12
Тема 5. Роль родини в процесі інтегрування дитини з особливими потребами в соціокультурне середовище	20	4	4	12
Тема 6. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання	20	4	4	12
Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в ЗДО	20	4	4	12
Усього годин	120	26	28	66
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі вищої освіти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізі інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	<p>Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи</p> <p>Визначення понять «інтеграція», «соціальна інтеграція», «освітня інтеграція», «інклюзія», «інклюзивна освіта», «інклюзивне навчання», «порушення психофізичного розвитку», «особливі потреби» та ін. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Історія спеціальної освіти й інклюзії. Еволюція ставлення суспільства та держави до осіб з психофізичними порушеннями й становлення системи спеціальної освіти. Соціальна та медична моделі порушень психофізичного розвитку. Основні принципи інклюзивної освіти. Міжнародні організації, що формують політику в галузі інклюзивної освіти. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи.</p>	4
2	<p>Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства</p> <p>Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти, зокрема, Саламанська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО. Приклади з законодавчо-нормативної бази окремих країн. Освітні закони України Сучасна освітня нормативно-правова база (положення про спеціальну школу, положення про інклюзивно-ресурсний центр, положення про індивідуальне навчання, порядок організації інклюзивного навчання в освітніх закладах тощо).</p>	4
3	<p>Тема 3. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі</p> <p>Характеристика спеціальної освіти в Україні (вертикальна та горизонтальна структура; спеціальні заклади дошкільної та загальної середньої освіти, навчально-реабілітаційні та оздоровчі багатопрофільні центри і т. ін.). Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти. Розгляд і обговорення окремих найпоширеніших контроверсійних питань у навчанні дітей з особливими потребами.</p>	4
4	<p>Тема 4. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі</p> <p>Створення адекватних організаційно-педагогічних умов – запорука успішного інклюзивного навчання. Професійне співробітництво як одна з основних умов ефективного інклюзивного навчання і виховання дітей з психофізичним и порушеннями. Науково-методичні основи професійного співробітництва в інклюзивному навчальному закладі. Професійне співробітництво як сучасна тенденція організації освітнього процесу. Психолого-педагогічні особливості професійного співробітництва. Організація професійного співробітництва в інклюзивній школі. Бар'єри в розвитку професійного співробітництва. Організація діяльності міждисциплінарної команди спеціалістів. Специфіка співробітництва різних фахівців в інклюзивній школі.</p>	4
5	<p>Тема 5. Роль родини в процесі інтегрування дитини з особливими потребами в соціокультурне середовище</p> <p>Роль сім'ї в процесі інтегрування дитини з особливими освітніми потребами в освітнє середовище. Батьки як члени навчальних команд. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини. Завдання батьків як членів навчальної команди. Допомога громадських організацій та соціальних служб. Волонтерство та адвокатство батьків. Психолого-педагогічні умови формування батьківської компетентності у родинах дітей з порушеннями психофізичного розвитку.</p>	4
6	<p>Тема 6. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання</p>	4

	Корекційно-розвивальна робота як складова психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку. Поняття про корекційну спрямованість навчання. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання. Основні принципи корекційно-розвивальної роботи. Шляхи забезпечення корекційного компоненту інклюзивної освіти. Алгоритм визначення корекційних цілей. Корекційно спрямовані методики навчання. Засоби корекції. Участь батьків у забезпеченні ефективності корекційної роботи. Значення корекційного психолого-педагогічного супроводу для загального розвитку дитини з особливими освітніми потребами. Курикулум освітнього та корекційно-розвивального процесів. Модифікація й адаптація курикулуму.	
7	Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в ЗДО Значення психолого-педагогічного супроводу дітей, які мають особливі потреби, в інклюзивних закладах дошкільної освіти. Завдання і зміст психолого-педагогічного супроводу в умовах інклюзивного навчання. Алгоритм діяльності практичного психолога в інклюзивному закладі дошкільної освіти. Створення сприятливого навчально-розвивального інклюзивного середовища. Взаємодія практичного психолога інклюзивного ЗДО із сім'єю та іншими інституціями з проблем дитинства. Психолого-педагогічний патронат сімей, які мають дітей раннього і дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку, в контексті модернізації системи дошкільної освіти.	4
	Всього	28

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувачів вищої освіти щодо вивчення дисципліни «Психологічний супровід дітей в умовах інклюзивної освіти» передбачає:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

ТЕМАТИКА ТА ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1	Тема 1. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи <i>I. Запитання для дискусії :</i> 1. Як Ви розумієте розмаїття, гнучкість і трансформацію освітнього середовища? Наведіть приклади розмаїття освітнього середовища, гнучкості освітнього процесу та трансформації освітньої системи.	10

	<p>2. Як соціально-політичні процеси вплинули на освіту дітей з порушеннями психофізичного розвитку?</p> <p>3. Зазначте відмінності між термінами: «аномальні діти» та «діти з особливими освітніми потребами».</p> <p><i>II. Індивідуальні завдання</i></p> <p>1. Заповніть таблицю: «Понятійно-категоріальний апарат інклюзивної освіти»</p> <p>2. Заповніть таблицю: «Основні переваги інклюзивного підходу для різних учасників освітнього процесу»</p> <p>3. Заповніть таблицю: «Основні ознаки сегрегативного та інклюзивного навчання»</p> <p>Творче завдання</p> <p>Підготовка та демонстрація презентації на тему: «Розвиток інклюзивної освіти в зарубіжній країні» (одна країна на вибір здобувача).</p> <p>Підготувати і провести навчальний семінар «Етика та філософія інклюзивної освіти».</p> <p>Підготувати майстер-клас про нормативно-правові аспекти інклюзивної освіти в Україні».</p> <p>Підготувати публічний виступ щодо презентації з нормативно-правової документації супроводу в інклюзивній освіті.</p>	
2	<p>Тема 2. Інклюзія – стратегія міжнародного та українського законодавства</p> <p>I. Запитання для дискусії :</p> <p>1. Назвіть і проаналізуйте основні міжнародні документи в галузі прав осіб з порушеннями психофізичного розвитку.</p> <p>2. На основі теоретичних знань визначте зобов'язання держав, які ратифікували: Конвенцію ООН про права дитини, стаття 28: «Держави визнають право дитини на освіту, з метою поступової реалізації цього права на основі надання рівних можливостей вони повинні ...» та Конвенцію ООН про права людей з інвалідністю.</p> <p>3. Розкрийте завдання, які ставить ООН перед освітою осіб з особливими потребами та основні принципи інклюзивної освіти, задекларовані у Саламанській декларації. Конвенція ООН про права людей з інвалідністю.</p> <p>4. Назвіть і проаналізуйте нормативно-правові документи, які забезпечують корекційно-реабілітаційну допомогу дітям з особливими потребами в Україні.</p> <p>5. Визначте шляхи, якими можна досягти рівного доступу до якісної освіти.</p> <p>6. Охарактеризуйте основні негативні фактори, що створюють труднощі для впровадження інклюзивного виховання</p> <p>II. Індивідуальні завдання для студентів</p> <p>1. Підготуйте презентацію на тему: «Закони та нормативно-правові акти, які регламентують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні»</p> <p>2. Прокоментуйте визначення, подане в Саламанській декларації: «У рамках інклюзивних шкіл діти з особливими освітніми потребами мають одержувати додаткову допомогу, яка потрібна їм для забезпечення їхнього повноцінного навчання. Інклюзивні школи є найефективнішим засобом, що гарантує солідарність між дітьми з особливими потребами та їхніми однолітками. Зарахування дітей до спеціальних шкіл, спеціальних класів чи до секцій у межах будь-якої школи на постійній основі має бути винятком, рекомендованим тільки в тих випадках, коли цілком очевидне те, що навчання у звичайних класах може задовольнити освітні чи соціальні потреби певної (окремої) дитини, або, якщо це необхідно для благополуччя цієї дитини або інших дітей».</p> <p>3. Проаналізуйте «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-п</p>	10

	<p>Визначте: завдання закладу освіти щодо запровадження інклюзивного навчання; особливості діяльності практичного психолога в умовах інклюзивного навчання.</p> <p>4. Напишіть есе: «Чому саме батьки повинні мати визначальне право у виборі освітніх послуг для своєї дитини, контролювати, стежити за процесом навчання, брати у ньому участь?»</p> <p>5. Заповніть таблицю. «Ідеї філософських напрямів, які мали значний вплив на розвиток освітніх інтонаційних процесів у світі» (Напрямок філософії Основні філософські ідеї, які мають вплив на розвиток інклюзивної освіти).</p> <p>6. Заповніть таблицю. «Нормативно-правове забезпечення інклюзивної освіти» (Основні акти та виписати зміст основних положень)</p>	
3	<p>Тема 3. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі</p> <p>I. Запитання для дискусії:</p> <p>1. Зазначте позитиви й негативи стихійного інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір.</p> <p>2. Поясніть відмінності між «державоцентристською» та «дитиноцентристською» освітніми системами.</p> <p>II. Індивідуальні завдання (за вибором)</p> <p>1. Складіть карту знань «Система освітніх послуг для дітей з особливостями психофізичного розвитку».</p> <p>2. Підберіть з власного досвіду приклад ситуації, що ілюструє стихійне інтегрування дитини з порушеннями психофізичного розвитку в освітній простір та прокоментуйте його.</p> <p>3. Розробити та апробувати психокорекційну програму допомоги педколективу у впровадженні інклюзії.</p> <p>4. Проаналізувати ефективність психокорекційної програми.</p> <p>6. Розробити методичні рекомендації педколективу у роботі з дітьми з ОПП. Проаналізувати ефективність психотерапевтичного впливу.</p> <p>7. Здійснити опис методик вивчення розумового розвитку дітей молодшого дошкільного віку; - Розробити стимульний матеріал до методик за вибором та описати хід роботи: панель-вкладка (типу дошки Сегена), Гра «Поштова скринька», Складання малюнка із частин, Повна ідентифікація предметних малюнків, Робоча назва «Садиба», ідентифікація тварин, Знайди пару «Взуття», Робоча назва «Фізкультурники», Робоча назва «Блюда і фрукти», Класифікація геометричних фігур за зразками-еталонами, «Яблучка». Класифікація однорідних зображень, Класифікація множини предметів за розміром «Посуд», Завдання на дослідження здатності дітей спиратися в практичній діяльності на 2 ознаки. Робоча назва «Палатка»</p> <p>8. Написати есе: «Чому інклюзивна освіта визначена як найбільш інноваційний рух в освіті 20-го сторіччя?»</p>	20
4	<p>Тема 4. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі</p> <p>I. Запитання для дискусії :</p> <p>1. Визначте роль батьків в інклюзивному навчанні дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі як членів команди ППР.</p> <p>2. Чому інклюзія є вибором сучасних батьків?</p> <p>3. Окресліть бар'єри на шляху успішної співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами та запропонуйте шляхи їх вирішення.</p> <p>4. Опишіть діяльність батьківських громадських організацій в Україні та за кордоном.</p>	20

	<p>II. Індивідуальні завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Заповніть «батьківський записник» та обговоріть результати, розподіливши ролі: батька, педагога та психолога. 2. Розробити методичні рекомендації для батьків дітей з ОПП в ході проведення інклюзивного навчання. 3. Проаналізувати ситуацію у професійній діяльності психолога яка визначає стратегічний розвиток організації, написати реферат, відповідно вимог. 4. Розробити програму особистісного розвитку, виховання та самовиховання корекційного психолога. 5. Розробити орієнтовний алгоритм діяльності психолога в умовах інклюзивної освіти 6. Складіть карту знань «Бар'єри в розвитку професійного співробітництва та шляхи їх подолання». 	
5	<p>Тема 5. Роль родини в процесі інтегрування дитини з особливими потребами в соціокультурне середовище</p> <p>I. Запитання для дискусії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте напрями діяльності практичного психолога закладу дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання. 2. Визначте функціональні обов'язки практичного психолога в умовах дошкільної інклюзивної освіти. 3. Розкрийте особливості співпраці практичного психолога з іншим персоналом закладу дошкільної освіти. <p>II. Індивідуальні завдання (за вибором):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складіть карту знань: «Психолого-педагогічний супровід учасників освітнього процесу в закладу дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання». 2. Складіть карту знань: «Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища», скориставшись статтю Тіма Лормана «Сім стовпів підтримки інклюзивної освіти. Як перейти від запитання «Чому?» до запитання «Як?»» і охарактеризувавши кожен зі «стовпів» у малих групах. 3. Обдумайте ситуацію: заклад дошкільної освіти не має ресурсів для надання спеціальних освітніх послуг дитині з особливими освітніми потребами. Яким будуть Ваші дії як практичного психолога для позитивного вирішення цієї ситуації. 4. Поміркуйте та уявіть помічник-радник у вигляді Word-документу для: <ul style="list-style-type: none"> – вихователів, які працюють в інклюзивній групі; – батьків, які виховують дітей з ООП; 	20
6	<p>Тема 6. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання</p> <p>I. Запитання для дискусії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте напрями діяльності практичного психолога закладу загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання 2. Визначте функціональні обов'язки практичного психолога в умовах закладу загальної середньої освіти. 3. Розкрийте особливості співпраці практичного психолога з іншим персоналом закладу загальної середньої освіти. <p>II. Індивідуальні завдання (за вибором):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацюйте статтю Т. Сак «Контроль та оцінювання соціальної компетентності учнів з особливостями психофізичного розвитку в інклюзивному класі», складіть карту знань до цієї статті. 2. Складіть карту знань: «Психолого-педагогічний супровід учасників освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання». 3. Складіть карту знань: «Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання». 	20

	<p>4. Напишіть есе: «Якою, на Вашу думку, має бути інклюзивна школа?»</p> <p>5. Опрацювати зразки корекційно-розвивальних програм; - скласти орієнтовну корекційну програму для дитини з особливими потребами з використанням ресурсу: http://cmspsinclus.kr.sch.in.ua/navchaljnometodichne_zabezpechennya/korekcijni_programi/</p> <p>6. Підготуйте доповідь на тему: «Практичний психолог загальноосвітнього навчального закладу: десять кроків до вдосконалення».</p>	
7	<p>Тема 7. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інклюзивного процесу в ЗДО <i>Індивідуальні завдання (за вибором):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготувати майстер-клас з визначеного психотерапевтичного напрямку, використовуючи методики та техніки (психоаналізу, гештальт-терапії, символдрами, ізотерапії, казкотерапії, лялькотерапії, музикотерапії тощо). 2. Розробити методику психокорекційного впливу із застосуванням метафоричних асоціативних карт. 3. Підготувати публічний виступ щодо презентації методик та технік психокорекції (психоаналізу, гештальт-терапії, символдрами, арт-терапії тощо). 4. Провести психологічний тренінг на тему «Методи психологічної допомоги в інклюзивній освіті». 5. Підготувати публічний виступ щодо презентації методик та технік психологічної допомоги з дітьми, які мають ОПП. 6. Підготувати і провести навчальний семінар з питань застосування психокорекційних методів в сфері інклюзивної освіти. 7. Підготувати майстер-клас з визначеного психотерапевтичного напрямку, використовуючи методики та техніки, адаптовані для дітей, які мають певні фізичні вади (зору, слуху, опорно-рухові та ін.). 8. Розробити та апробувати психокорекційну програму допомоги педагогам у роботі з інклюзією. 9. Розробити методику психокорекційного впливу із застосуванням метафоричних асоціативних карт. 10. Підготувати публічний виступ щодо презентації методик та технік психокорекції. 11. Складіть карту знань: «Алгоритм психолого-педагогічного супроводу дошкільника в умовах інклюзивного виховання». 12. Складіть карту знань: «Алгоритм психолого-педагогічного супроводу учня ... віку в умовах інклюзивного навчання». 	20
	Всього	120

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; тестовий контроль знань, робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів,
--	--

Питання до заліку

1. Яка основна мета вивчення навчальної дисципліни «Психологічний супровід інклюзивної освіти»
2. Прокоментуйте визначення головної мети соціального розвитку – створення «суспільства для всіх».
3. Інклюзивна освіта
Інклюзивна школа
4. Визначте основні принципи інклюзивного навчання.
5. Розмежуйте поняття «аномальні діти» і «діти з особливими потребами» та «корекція» і «компенсація».
6. В якому міжнародному документі визначено основні принципи інклюзивної освіти?
7. Назвіть ряд недоліків сучасної системи спеціальної освіти.
8. Яка роль педагога у впровадженні інклюзивної освіти?
9. Розкрийте роль батьків у навчальній команді.
10. Які компоненти педагогічного процесу забезпечують корекційно-розвивальну роботу?
11. Що передбачає в умовах інклюзії, система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами?
12. Нормативно правова база інклюзивного навчання.
13. Інклюзивна школа – осередок громади.
14. Волонтерство та адвокатство батьків дітей з особливими потребами.
15. Система комплексної корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами в умовах інклюзії.
16. Розроблення індивідуального навчального плану.
17. Оцінювання в навчальному процесі: технологія портфоліо.
18. Сутність оцінювання на основі навчальної програми.
19. Історичні аспекти розвитку інклюзивної освіти.
20. Становлення та розвиток спеціальної освіти та інклюзії.
21. Міжнародна політика і законодавча база інклюзивної освіти.
22. Саламанська декларація та документи ООН і ЮНЕСКО.
23. Питання міжнародного регулювання прав дітей-інвалідів.
24. Освітні закони України. Сучасна освітня нормативно-правова база (положення про спеціальну школу, положення про індивідуальне навчання, положення про організацію інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх/дошкільних навчальних закладах).
25. Загальна характеристика системи спеціальної освіти в Україні: вертикальна та горизонтальна структура; спеціалізовані дошкільні та загальноосвітні шкільні заклади, навчально-реабілітаційні та оздоровчі центри тощо.
26. Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей.
27. Інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку до загальноосвітнього простору України як один із напрямів гуманізації всієї освітньої системи держави.
28. Сучасний стан впровадження інклюзивного навчання в Україні, його особливості. Ресурсні можливості інклюзивної освіти.

29. Інклюзивні школи як ефективні освітньо-виховні заклади.
30. Передумови успішної розбудови інклюзивного середовища.
31. Роль педагогів у впровадженні інклюзивної освіти.
32. Співпраця педагогічних колективів з сім'ями дітей з особливими потребами у процесі їх інтегрування в соціокультурне середовище.
33. Батьки як члени навчальних команд, їх роль в оцінюванні розвитку дитини.
34. Допомога громадських організацій та соціальних служб.
35. Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.
36. Корекційно-розвивальна робота та її значення у процесі навчання дітей із порушеннями психофізичного розвитку.
37. Державний стандарт для дітей з особливими освітніми потребами. Загальноосвітні, спеціальні та корекційно-розвивальні програми, їх адаптація та модифікація.
38. Мультидисциплінарна команда та її діяльність в умовах інклюзивного навчання.
39. Добір змісту навчання та використання його можливостей, визначення відповідно до предмета корекції методики диференційованого впливу, а також показників результативності роботи з дитиною.
40. Методичні вимоги до корекційно-розвивальної програми як складової індивідуального плану розвитку дитини. Індивідуальні та групові спеціальні заняття з дітьми з особливими потребами.
41. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму.
42. Необхідність використання індивідуального навчального плану у роботі з дітьми з особливими потребами.
43. Індивідуальний навчальний план та його складові.
44. Розробка індивідуального навчального плану.
45. Підготовка та вимоги до підписання ІНП.
46. Співпраця з батьками при розробленні та виконанні індивідуального навчального плану. Аналіз компонентів індивідуального навчального плану.
47. Сутність і завдання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами.
48. Проблема готовності до шкільного навчання дитини з особливими освітніми потребами.
49. Завдання і функції контролю. Об'єкти, види, методи контролю.
50. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами.
51. Оцінювання навчальної діяльності без балів.
52. Формування контрольної-оціночної діяльності молодшого школяра з особливими освітніми потребами.
53. Портфоліо – технологія якісного оцінювання навчальних досягнень.

**9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОГО ПЕРЕДВИЩОГО РІВНЯ ОСВІТИ
З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ**

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни	Форми контролю та звітності	Максимальний

	виконання		відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
Поточний контроль			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (заліку)

Рівень знань оцінюється:

- **«відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів.** Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів.** Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- **«добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів.** Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- **«задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- **«задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів.** Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- **«незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів.** Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- **«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів.** Студент не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C	Задовільно	
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E	незадовільно	не зараховано
35-59 (3)	Fx		
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Байда Л.Ю., Красюкова-Еннс О.В., Буров С.Ю., Азін В.О., Грибальський Я.В., Найда Ю.М. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. за заг. редакцією Байди Л.Ю., Красюкової-Еннс О.В. Київ: Главник, 2012. 216 с.
2. Колупасва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доп. та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупасва. – Київ: Знання, 2008. 126 с.
3. Колупасва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / А.А. Колупасва. Київ: «Самміт-Книга», 2009. 326 с.
4. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів / А. А. Колупасва, О. М. Таранченко. – Навчально-методичний посібник. Київ: Знання, 2010. 96 с.
5. Лорман Т. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Т. Лорман, Дж. Демплер, Д. Харві; пер. з англ. Київ: СПД–ФО Парашин І. С., 2010. 296 с.
6. Порошенко М.А. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник. Київ: Знання, 2018. 252 с.
7. Софій Н.З. Універсальний дизайн в освіті: посібник / За заг. ред. Софій Н.З. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.
8. Хозраткулова І.А. Проблеми впровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах / І.А. Хозраткулова // Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського: зб. наук. праць. Серія «Психологічні науки». – Т.2. Вип. 5. Миколаїв: МДУ ім. В.О. Сухомлинського, 2010. 289 с.

Допоміжна:

1. Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному/ Психолог. 2009. № 10. С. 14-18.
2. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
3. Карпа М. І. Особливості групової психокорекційної роботи з сиблінгами неповносправних дітей // Теоретичні і практичні аспекти дитячої та юнацької психотерапії : матеріали регіональної науково-практичної конференції. Львів, 2005. С. 16-18.
4. Колупасва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. К., 2011.192с.
5. Консультативно-діагностичний супровід дітей з особливими освітніми потребами в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій : [Електронні дані] / авт. кол.: Т. В. Жук, Т. Д. Ілляшенко, І. В. Луценко та ін. // За ред. А. Г. Обухівської. К. : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2016. 247 с.
6. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : [http:// ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189](http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189).
7. Луценко І. В. Психологічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання // Практичний психолог: Школа. 2013. № 10. С. 4-15.
8. Методические рекомендации для классных руководителей по формированию толерантного отношения общества к детям с ограниченными возможностями здоровья [Электронный ресурс] / Анапа, 2013. Режим доступа: [http:// anarabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx](http://anarabschool.narod.ru/cdo/mk_mru.docx)
9. Матейко Н.М. Діяльність психолога в системі інклюзивної освіти//Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: зб. наукових праць (за матеріалами XIV Міжнародної наук.- практ. конф. від 30-31 травня 2017 року) Україна- Сербія – Азербайджан – Польща – Канада. – Монреаль: СРМ «ASF», 2017. – С.123-125

Інформаційні ресурси

1. Законодавство України – <https://rada.gov.ua/news/zak>
2. Наукова періодика України – <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.
3. Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» – <http://chitalka.info/psy.html>.
4. Вісник психології і соціальної педагогіки – <http://psych.kiev.ua/nma-referats/flarefers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.
5. Пошукова система Google. — <http://www.google.com>.
6. Національна парламентська бібліотека України – nplu.kiev.ua
7. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – nbuv.gov.ua
8. Державна науково-медична бібліотека України – ukrlibworld.kiev.ua/med4.gntb.n-t.org
9. Публічна бібліотека імені Лесі Українки (Київ) – lucl.lucl.kiev.ua.ukrbook.net
10. Українська електронна бібліотека – lib.com.ua -